

۱۵۹۵۳۱۸

۹۷/۲۲۲

نقش راهبردی بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط

(SMIEs) در توسعه ملی

بر اساس ۱۰ سال تحقیق در حوزه کسب و کارهای

صنعتی در ایران

تألیف

دکتر کامبیز طالبی

استاد دانشکده کارآفرینی

دانشگاه تهران

شماره مسلسل ۹۱۸۲

شماره انتشار ۳۸۵۶

انتشارات دانشگاه تهران

سرشناسه	طالبی، کامبیز، ۱۳۳۷-
عنوان و نام پدیدآور	نقش راهبردی بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط (SMIEs) در توسعه ملی: بر اساس ۱۰ سال تحقیق در حوزه کسب و کارهای صنعتی در ایران / تألیف کامبیز طالبی.
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۲۷۹ ص: مصور، جدول، نمودار.
فروست	انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره انتشار ۳۸۵۶.
شابک	978-964-03-7049-0
نوعیت فهرست‌نویسی	فیفا
یادداشت	واژه‌نامه.
بازداشت	کتابنامه: ص. ۲۷۹.
موضوع	کسب و کار خرد-- ایران -- سیاست دولت
موضوع	صنایع کوچک-- ایران
موضوع	رشد اقتصادی-- ایران -- سیاست دولت
موضوع	توسعه پایدار-- ایران
موضوع	توسعه صنعتی-- ایران
شناسه افزوده	دانشگاه تهران. مؤسسه انتشارات
رده‌بندی کنگره	۹۶ : ۶۲۷/ط۲ HD
رده‌بندی دیویی	۳۳۸/۶۴۷-۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۴۷۶، ۹۱۸

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بازنویسی در دستگاه‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود و آزمون برای ناشر محفوظ است.

عنوان: نقش راهبردی بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط (SMIEs) در توسعه ملی بر اساس ۱۰ سال تحقیق در حوزه کسب‌وکارهای

صنعتی در ایران

تألیف: دکتر کامبیز طالبی

ویرایش ادبی: فرشاد رضوان

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف است»

بها: ۱۸۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرشی مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - تارنما: <http://press.ut.ac.ir>

پخش و فروش: تلفکس ۸۸۳۳۸۷۱۲

ISBN:978-964-03-7049-0

9 789640 370490

فهرست مطالب

فصل اول - نقش بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط و تجربه بین‌المللی در زمینه توسعه

صنایع کوچک و متوسط.....	۱
۱-۱- مقدمه.....	۱
۱-۲- مشارکت بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط در توسعه اقتصادی.....	۲
۱-۳- جهان متغیر.....	۳
۱-۳-۱- جهانی شدن.....	۳
۱-۳-۲- ادغام صنایع کوچک و متوسط در زنجیره ارزش جهانی.....	۶
۱-۳-۳- ضرورت اقدام برای ظرفیت‌سازی نهادی و سیاستگذاری.....	۸
۱-۴- نگاهی به موفق‌ترین برنامه‌های بین‌المللی توسعه صنایع کوچک و متوسط.....	۹
۱-۴-۱- موضوعیت.....	۹
۱-۴-۲- توسعه‌های اساسی (بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط) در اتحادیه اروپا.....	۹
دلایل عقلی.....	۹
اطلاعات عمومی.....	۱۰
جزئیات و تحولات.....	۱۲
نرخ رشد گردش سرمایه و صادرات.....	۱۵
بین‌المللی شدن صادرات.....	۱۵
ارتباطات بین‌المللی کسب و کار.....	۱۷
سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی.....	۱۷
ارزش افزوده و اشتغال‌زایی.....	۱۸
افزایش بنگاه‌ها.....	۱۸
تحولات آتی.....	۲۰
۱-۴-۳- تحولات عمده بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط در کره جنوبی.....	۲۲
اطلاعات کلی.....	۲۲

۲۳	ایجاد سازمان کسب و کارهای کوچک و متوسط (SMBA).....
۲۴	سیاست‌ها و راهبردهای دولت برای توسعه صنایع کوچک و متوسط.....
۲۷	۴-۴-۱- تحولات مهم بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط (SMEs) در آفریقای جنوبی.....
۲۷	اطلاعات عمومی.....
۲۸	خط مشی و راهبردهای دولت.....
۲۹	دیدگاه منسجم و جامع.....
۳۱	۵-۱- منتخبی از بهترین تجربیات.....
۳۱	زیرساخت‌های زیربنایی توسعه (بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط).....
۳۴	شبکه‌بندی صنایع کوچک متوسط- توسعه شبکه‌ها و خوشه‌های ویژه (SMEs).....
۳۶	برنامه‌های حمایت مالی.....
۳۸	توسعه فناوری و نوآوری.....
۴۱	فصل دوم - محیط اقتصاد کلان ایران.....
۴۱	۱-۲- مقدمه.....
۴۱	۲-۲- رشد اقتصادی.....
۴۲	۳-۲- تورم.....
۴۳	۴-۲- بودجه عمومی.....
۴۳	۵-۲- سرمایه‌گذاری.....
۴۳	۱-۵-۲- سرمایه‌گذاری داخلی.....
۴۴	۲-۵-۲- سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI).....
۴۶	۶-۲- دستمزد و بازار کار.....
۴۹	۷-۲- خصوصی‌سازی.....
۵۱	۸-۲- فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT).....
۵۲	۹-۲- زیرساخت‌ها.....
۵۵	فصل سوم - وضعیت بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط در ایران.....
۵۵	۱-۳- مقدمه.....
۵۵	۲-۳- تعریف بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط.....

۵۶	۳-۳- بررسی آماری بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط در ایران
۶۰	۳-۴- نرخ تولد و مرگ و میر بنگاه‌ها
۶۲	۳-۵- وضعیت مالی بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط
۶۲	۳-۵-۱- وضعیت اعطای وام
۶۴	۳-۵-۲- سودآوری
۶۵	۳-۶- ارتباطات پیشین و پسین صنایع بزرگ با بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط
۶۵	۳-۶-۱- ارتباطات پیشین
۶۷	۳-۶-۲- ارتباطات پسین
۶۷	۳-۷- مسائل زیست محیطی
۶۸	۳-۸- سطوح فناوری
۷۱	فصل چهارم - نقش بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط در تجارت خارجی
۷۱	۴-۱- مقدمه
۷۱	۴-۲- یویایی تجارت خارجی، به واسطه بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط
۷۴	۴-۳- صادرات کالاهای صنعتی به وسیله بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط
۷۴	۴-۳-۱- کلی
۷۷	۴-۳-۲- صادرات صنعتی بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط
۷۸	۴-۴- نقش و عملکرد نهادهای توسعه صادرات
۷۸	۴-۴-۱- مرکز توسعه صادرات ایران (EPCI)
۸۰	۴-۴-۲- اتاق بازرگانی، صنایع و معادن
۸۳	فصل پنجم - اثرات جهانی شدن بر توسعه بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط
۸۳	۵-۱- مقدمه
۸۴	۵-۲- جهانی شدن اقتصاد ایران و بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط
۸۶	سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI)
۸۸	۵-۳- نگرانی‌های معمول درباره عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی (WTO)
۹۲	۵-۴- ادغام بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط ایران، در فعالیت‌ها و عرف‌های کسب و کار جهانی
۹۷	۵-۵- فرصت‌ها و تهدیدهای ناشی از جهانی شدن
۹۷	۵-۵-۱- بازارهای جدید و رقابت‌های بی‌رحمانه

۹۹	۵-۲- تهدیدهای جهانی شدن، علیه بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط ایران.....
۹۹	سهم کم بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط از صادرات غیرنفتی ایران.....
۹۹	بهره‌وری بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط در ایران.....
۱۰۰	مسائل کیفیت.....
۱۰۱	تصاویری از بهترین‌ها.....
۱۰۲	۵-۶- برخی از دلایل اصلی توسعه نیافتگی بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط.....
۱۰۲	فقدان سیاست ای حمایتی دولت.....
۱۰۵	عدم علاقه‌مندی دانشگاه.....
۱۰۶	نتیجه‌گیری.....
۱۰۶	۵-۷- به سوی محیط کسب کار مناسب برای جهانی شدن.....
۱۰۶	ارزیابی واقعی نیازها.....
۱۰۷	الگوبرداری.....
۱۰۷	چارچوب نظری.....
۱۰۸	محیط کسب و کار خرد برای بنگاه‌های صنعتی کوچک متوسط.....
۱۱۱	توسعه خوشه‌های صنعتی.....
۱۱۲	پارک‌های علمی - فناوری.....
۱۱۳	پیمانکاری فرعی (جزء).....
۱۱۳	شبکه کسب و کار.....
۱۱۴	مراکز یک‌مرحله‌ای.....
۱۱۴	دسترسی به اطلاعات.....
۱۱۴	سرمایه خصوصی مخاطره‌پذیر.....
۱۱۵	تحقیق، توسعه و انتقال فناوری.....
۱۱۷	فصل ششم - خط‌مشی دولت در قبال بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط.....
۱۱۷	۶-۱- مقدمه.....
۱۱۷	۶-۲- اهداف سیاست‌ها و راهبردها برای توسعه بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط.....
۱۱۹	۶-۳- سیاست صنعتی.....
۱۲۱	۶-۴- سیاست‌های تجاری تأثیرگذار بر بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط.....

۱۲۱	 مشوق های مالیاتی
۱۲۱	 مشوق های گمرکی
۱۲۱	 مشوق های مالی
۱۲۲	 مشوق های سرمایه گذاری خارجی
۱۲۲	 ۵-۶- سیاست های دولت در قبال بنگاه های صنعتی کوچک و متوسط
۱۲۳	 ۶-۶- سیاست های دولت در قبال مناطق روستایی
۱۲۳	 دیدگاه عمومی
۱۲۳	 سیاست استانی
۱۲۴	 بخش تعاون
۱۲۴	 وزارت کار و تأمین اجتماعی
۱۲۴	 وزارت جهاد کشاورزی
۱۲۵	 ۷-۶- سیاست بازار کار
۱۲۵	 وزارت کار و امور اجتماعی
۱۲۶	 وزارت تعاون
۱۲۶	 ۸-۶- مقررات صدور گواهی صنعتی و سیاست های نظارتی
۱۲۷	 ۹-۶- سیاست های آموزشی و تربیتی
۱۲۷	 مشخصه های سیاست های آموزشی و تربیتی در ایران
۱۲۸	 ۱۰-۶- سیاست های فناوری
۱۲۹	 خط مشی های برنامه اول توسعه اقتصادی در زمینه فناوری
۱۲۹	 خط مشی های برنامه دوم توسعه اقتصادی در زمینه فناوری
۱۲۹	 خط مشی های برنامه سوم توسعه اقتصادی، در زمینه فناوری
۱۳۰	 ۱۱-۶- سیاست های مربوط به آلودگی صنعتی
۱۳۳	 فصل هفتم - محیط قانونی حاکم بر بنگاه های صنعتی کوچک و متوسط
۱۳۳	 ۱-۷- مقدمه
۱۳۳	 ۲-۷- قانون های مربوط به بنگاه های صنعتی کوچک و متوسط
۱۳۳	 ۱-۲-۷- سازمان صنایع کوچک
۱۳۵	 ۳-۷- قانون کار

۱۳۶	۴-۷- قانون مالیات
۱۳۷	۵-۷- سایر قانونهای مالی
۱۳۷	پیشنهادهای جدید
۱۳۷	قانونهای جاری
۱۳۸	قانون وام کم بهره ویژه
۱۳۸	وام‌های عام‌المنفعه
۱۳۹	سرمایه‌گذاری مستقیم به وسیله بانکها، در بخش صنایع تولیدی
۱۳۹	۶-۷- قانونها- تمکین
۱۴۱	فصل هشتم - محیط مناسب کار برای بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط
۱۴۱	۱-۸- مقدمه
۱۴۱	۲-۸- تجمیع بنگاه‌های کوچک و متوسط
۱۴۲	۱-۲-۸- شهرک‌های صنعتی
۱۴۴	۲-۲-۸- مناطق ویژه اقتصادی
۱۴۶	۳-۲-۸- پارک‌های علمی، تحقیقاتی و فناوری
۱۴۷	مراکز زادپروری (Business Incubation centers)
۱۵۰	۴-۲-۸- خوشه‌های صنعتی (Industrial cluster)
۱۵۰	۳-۸- نهادها و برنامه‌های آموزشی
۱۵۰	۱-۳-۸- برنامه‌های تربیتی و آموزش حرفه‌ای عمومی
۱۵۱	۲-۳-۸- آموزش فنی و حرفه‌ای در مقطع کاردانی
۱۵۲	۳-۳-۸- آموزش فنی و حرفه‌ای توسط وزارت آموزش و پرورش
۱۵۴	۴-۳-۸- برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای وزارت کار
۱۵۶	۵-۳-۸- مراکز و برنامه‌های آموزش مدیریت و کارآفرینی
۱۵۷	۶-۳-۸- اثربخشی آموزش مدیریت برای بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط
۱۵۹	۷-۳-۸- فعالیت‌های توسعه کارآفرینی
۱۶۱	۴-۸- برنامه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی ویژه بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط
۱۶۱	۴-۸- دید کلی
۱۶۳	۲-۴-۸- طرح‌های تحقیقاتی با حمایت مالی سازمان صنایع کوچک

۱۶۵	۸-۵- شبکه‌های مشاوره.....
۱۶۵	۸-۵-۱- شبکه مشاوران مدیریت و مهندسی ایران.....
۱۶۶	۸-۵-۲- اثربخشی خدمات مشاوره به بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط.....
۱۶۷	دسترسی.....
۱۶۸	سازگاری.....
۱۶۹	استطاعت.....
۱۷۰	۸-۶- شبکه بانکی و منابع سرمایه‌های مخاطره‌آمیز برای بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط.....
۱۷۰	۸-۶-۱- نظام بانکی.....
۱۷۰	۸-۶-۲- بانک‌های تجاری و تخصصی.....
۱۷۲	۸-۶-۳- بانک‌های تخصصی شبه بانک‌ها.....
۱۷۲	۸-۶-۴- بانک صنعت و معدن.....
۱۷۳	۸-۶-۵- سایر منابع سرمایه‌های بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط.....
۱۷۴	۸-۶-۶- اصلاحات برنامه‌ریزی شده در بخش اعراض و چالش‌های نظام بانکی.....
۱۷۷	۸-۷- سازمان‌ها و تشکلهای صنفی.....
۱۷۸	۸-۷-۱- تشکلهای صنعتی.....
۱۷۹	۸-۷-۲- تشکلهای و انجمن‌های تازه تأسیس.....
۱۷۹	۸-۸- شفافیت و قابلیت حسابرسی.....
۱۷۹	۸-۸-۱- ملاحظات کلی.....
۱۸۰	۸-۸-۲- اظهارنامه‌های مالی شرکت‌ها.....
۱۸۲	۸-۸-۳- اطلاعات تولیدی و تعهدات.....
۱۸۳	۸-۸-۴- دسترسی جامع بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط به تسهیلات دولتی.....
۱۸۵	فصل نهم - موانع توسعه بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط در ایران.....
۱۸۵	۹-۱- مقدمه.....
۱۸۵	۹-۲- موانع بازار.....
۱۸۸	۹-۳- موانع مالی.....
۱۹۱	۹-۴- موانع ناشی از عدم دسترسی به اطلاعات.....
۱۹۳	۹-۵- موانع ناشی از سیاست‌های نادرست دولت در قبال بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط.....

- ۹-۵-۱- دخالت‌های دولت در فعالیت‌های کسب و کار..... ۱۹۳
- ۹-۵-۲- مقررات و دیوانسالاری اداری..... ۱۹۴
- ۹-۶- موانع قانونی..... ۱۹۶

فصل دهم - توصیه‌هایی برای سیاست‌گذاران..... ۲۰۱

- ۱-۱- مقدمه..... ۲۰۱
- ۱-۲- تمرکز راهبردی و سیاست مرتبط..... ۲۰۱
- ۱-۳- اصلاح سیاست‌ها..... ۲۰۴
- ۱-۳-۱- مداخله حقوقی و محیطی..... ۲۰۵
- ۱-۳-۲- مالیات و مسائل مالی..... ۲۰۶
- ۱-۳-۳- دسترسی به سرمایه..... ۲۰۶
- خط اعتباری برای بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط..... ۲۰۶
- صندوق ضمانت وام..... ۲۰۸
- سرمایه مخاطره‌پذیر..... ۲۰۸
- ۱-۳-۴- اشتغال..... ۲۰۸
- کلیات..... ۲۰۸
- جوانان- دانش‌آموختگان..... ۲۰۹
- ۱-۳-۵- آموزش و توسعه منابع انسانی..... ۲۰۹
- ۱-۳-۶- کاربرد فناوری..... ۲۰۹
- ۱-۴- ظرفیت‌سازی نهادی..... ۲۱۰
- ۱-۴-۱- در سطح دولتی..... ۲۱۰
- الف) چارچوب نهادی برای توسعه پایدار بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط..... ۲۱۰
- موارد کلیدی..... ۲۱۰
- یک ابزار احتمالی برای اجرای سیاست‌ها: «سازمان توسعه بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط»..... ۲۱۱
- تشکیل نهاد..... ۲۱۴
- نظارت و تعدیل سیاست‌ها و مقررات..... ۲۱۵
- یک چارچوب نهادی احتمالی..... ۲۱۶
- ب) ایجاد شورای وزیران برای توسعه بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط..... ۲۱۷

۲۱۸	 (ج) اندازه شناسی، استانداردها، آزمایش و کیفیت
۲۱۸	 (د) توسعه صادرات
۲۱۸	 ۱۰-۴-۲ در سطح بخش خصوصی
۲۱۹	 (الف) خوشه‌های صنعتی متشکل از بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط و توسعه شبکه
۲۱۹	 (ب) خدمات مشاوره‌ای برای بنگاه‌های صنعتی کوچک و متوسط
۲۲۰	 (پ) پارک‌های علم و فناوری
۲۲۰	 (ت) مراکز نوآوری، کسب و کار (BICs) و مراکز فناوری و تحقیق و توسعه
۲۲۱	 (ث) مراکز زادپروبی کسب و کار
۲۲۱	 (ج) مراکز یک مرحله‌ای
۲۲۱	 (چ) دسترسی به اطلاعات
۲۲۲	 (ح) توسعه کارآفرینی
۲۲۳	 منابع